منداڵانی کورد و رۆژی جیهانی منداڵان.. رەزا شوان

لە ساڵی (١٩٥٤) دا، کۆمەڵەی نەتەوە یەکگرتووەکان، داوای لە هەموو وڵاتانی جیهان کرد، کە رۆژێک بە ناوی (رۆژی جیهانی منداڵان) دیاری بکەن. لەم رۆژەدا ئاهەنگ بگێڕن، بەوەی کە رۆژێکە بۆ برایەتی و لەیکتێگەیشتن لە نێوان منداڵاندا، لەسەر ئاستی جیهانیدا. بۆ کارکردنیش بۆ خۆشی و شادی منداڵان لە جیهاندا.

رێکەوتننامەی مافەکانی منداڵانیش کە لە رۆژی (٢٠/ نوڤەمبەر/١٩٨٩) دا دەرچوو. دووبارە لەو رێکەوتننامەیەدا جەختیان لەسەر رۆژی جیهانی منداڵان کردەوە. هەر لەو ساڵەوە رۆژی (٢٠/ نۆڤەمبەر) ی هەموو ساڵێک کرا بە (رۆژی جیهانی منداڵان).

تا ساڵی (١٩٩١) زۆربەی وڵاتانی جیهان، بە (تورکیا) و (ئێران) ی□ش□وە واژۆیان لەسەر جاڕنامەی مافەکانی منداڵان کرد، بەڵێنیان دا کە پابەند دەبن بە جێبەجێکردنیان.

رۆژی هەینی (٢٠/ نۆڤەمبەر/٢٠٢٠) کە یادی (٣١) ەمین ساڵڕۆژی دەرچوونی جاڕنامەی مافەکانی منداڵان و (رۆژی جیهانی منداڵان) ە. زۆربەی منداڵانی جیهان لەم رۆژەدا شاد و دڵخۆشن و ئاهەنگی خۆشی دەگێڕن و دیاری وەردەگرن.

بەپێی بەندەکانی جاڕنامەی گەردوونی مافەکانی منداڵان، منداڵان لە هەر شوێنێکی جیهاندا بژین، بێ جیاوازیکردن لە رەچەڵەک و نەتەوە و رەگەز و رەنگی پێست هەموویان منداڵن و وەکو یەک هەموو مافێکیان هەیە.

بەداخەوە، تا ئەمڕۆش منداڵانی بەدبەخت و بێنازی کوردمان، لە سایەی داگیرکەرانی تورکیا و ئێرانی رەگەزپەرستدا. نەک هەر هیچ مافێکی سەرەتایی و ساکاریشیان نییە، بەڵکو بە ئەوپ□□□ی دڕندەیی و نامەردییەوە، سوپای خوێنڕێژ و میت و ئیتلاعاتی بێڕەوشتی کۆماری سێدارەی ئیسلامی و کۆماری زیندانستانی ئەردۆگانی، زۆر دڵڕەقانە و بێویژدانانە و بێ دەستپاراستن لە منداڵانی کوردی ناو لانکیشمان بەبێ تاوان منداڵانی کورد دادەپلۆسن و سەرکوت و دەمکوتیان دەکەن و بە ناڕەوا دەیان کوژن. تا ئەمڕۆش بە هەزاران منداڵ و مێردمنداڵی کوردمان کە لەژێر تەمەنی هەژدە ساڵییەوەن، لە زیندانە سامناکەکانی کۆماری سێدارە و

کۆماری زیندانستان، بە تاوانی هەڵبەستراوی پێشوەخت زیندانی کراون. رۆژانە لەلایەن جەلادە بێڕەوشتەکانەوە، پیسترین ئەشکەنجە و ئازاری جەستەیی و دەروونیان دەدەن و سوکایەتییان پێدەکەن پێدەکەن.

تا ئەمڕۆش منداڵانی کورد، لە سایەی داگیرکەراندا، لە ژیانێکی زۆر سەخت و دژواردا دەژین، هەمیشە لە دڵەڕاوکی و تۆقین و ترسدان. بە کوێرەوەری و مەینەتی و ناسۆری و بێ ئومێدی و برسێتی و نەبوونی و رەشوڕووتی سەردەنێنەوە، تەنانەت چێژ لە خۆویش وەرناگرن، چونکە لە نیوەشەودا، دڕندەکانی تورکیا و ئێران، هەڵدەکوتنە سەر ماڵەکانیان و بە بەرچاویانەوە، باوک و دایک و کاک و دادەیان دەگرن، دایاندەپڵێسن و کەلەپچەیان دەکەن و بە سەر و شوێنیان دەکەن و بەرەوە چارەنووسێکی نادیاریان دەبەن. تا ئەمڕۆش چەندین منداڵی کوردیان لەژێر ئەشکەنجەدا کوشتوون، یا بە رۆژی ڕووناک بە بەرچاوی نەتەوە یەکگرتووەکان و رێکخراوەکانی مافەکانی منداڵان و مافەکانی مرۆڤ و ویژدانی جیهانییەوە، بە تاوان و بە ناڕەوا لە سێدارەیان دان. هەر لەبەر ئەوەی کە کوردن. ئەم تاوانانە بە پێچەوانەی هەموو یاسا نێودەوڵەتییەکانەوەن.

منداڵانی کوردمان لە تورکیا و ئێران نەک هەر مافی ئەوەیان نییە کە بە زمانی دایکیان، زمانی کوردی بخوێنن، بەڵکو بە زۆرداری و بە تەبزی فێری زمانی تورکی و فارسی و فێری کولتوورەکیان دەکەن کە نامۆن بە لای منداڵانی کوردەوە و پێیان هەرس ناکرێن. دەیانەوێت منداڵانی کورد لە نەتەوەی کوردمان هەڵبگێڕێننەوە و بە زۆر بیانکەن بە تورک و بە فارس و زمانی رەسەنی کوردییان لەبەرچاو بخەن و هاوبەستبوونیان بە کوردستان و کورد کاڵ بکەنەوە. چەندین مامۆستای خۆبەخشی زمانی کوردییان بەندکردوون، لەبەر ئەوەی خۆبەخشانە زمانی کوردییان بە منداڵانی کورد وتەوە. بە نموونە: مامۆستا (زارا محەمەدی) لەبەر ئەوەی کە خەریکی ئەوە بوو کە کۆمەڵێک منداڵانی کوردمان لە رۆژهەڵاتی کوردستان، لە شاری سنە، کە تامەزرۆی فێربوونی زمانی کوردی بوون، فێری کوردی بکات، ئاخووندەکانی کۆماری سێدارە بەندیان کرد و ئەمەیان بە تاوان دانا. مامۆستا زارا محەمەدی بە (١٠) ساڵ زیندانی سزادرا. تا ئەمڕۆش لە تورکیای رەگەزپەرستدا، قەدەغەیە کە ناوی کوردی لە منداڵانی کورد بنرێن، دەبێت ناوی تورکی لە منداڵەکانیان بنێن. ئەگینا سزای زیندانیکردن دەدرێن.

جا منداڵانی کورد کە هیچ مافێکیان نەبێ و لە بارودوخێکی وا سەخت و هەمیشە لەژێر هەڕەشە و چەوساندنەوە و سەرکوتکردندابن، تروسکاییەک شادی و خۆشی لە دڵیاندا نەبێت، هیچ هیوایەکیان بە داهاتوو نەبێت. چۆن یادی رۆژی جیهانی منداڵان بکەنەوە؟ تەنانەت لەم رۆژەشدا، تەباران و بۆمباران دەکرێن و دەگیرێن و دەخرێنە زیندانەوە.
هەموو ئەم تاوانە قێزەوانانەی کە تورکیا و ئێرانی رەگەزپەرست و دڕندە و نامەرد، دەرهەق بە کورد و منداڵانی کورد دەیکەن، پێشێلکردنی مافەکانی منداڵان و تاوانی دژ بە مرۆڤایەتین و تاوانی جەنگن و دژی هەموو یاسا و رێسایەکی نێودەوڵەتین. بەزاندنی سنووری هەموو یاساکان و رەوشتەکان و ژێرپێخستنی مافەکانی مرۆڤن.

بە داخەوە، کە کورد هەمیشە بۆتە قوربانی بەرژەوەندییەکانی دەوڵەتە زلهێزەکان. کە هەموویان لە ئاستی ئەو تاوانانەی لە کورد کراون و دەکرین، خۆیان کوێر و کەڕ و لاڵ کردوون و دەکەن. هەر ئەم بێدەنگی و هەڵویستە شەرمەزارییەیان، بوونە بە هاندان بۆ ئەوەی کە داگیرکەرانی کوردستان زیاتر درێژە بە تاوانەکانیان بدەن و تاوانی زیاتر و رەشەکوژی و رەشبگیری و ژینۆسایدی زیاتر لە گەلی کوردی ماف و ژیان زەوتکراو و کوردستان داگیرکراو بکەن. تا کەی ویژدانی مردووی جیهانی لە ئاستی ئەم ستەم و تاوانانەی کە لە کورد دەکرێن راناچەنێت؟ بێدەنگیان تاوانە و لایەنگرتنی تاوانبارانە.
شەرمەزاریشە بۆ حکوومەتی هەرێمی کوردستان، کە ئەوەی خەمیان لێ ناخۆن و ئاوڕیان لێ نادەنەوە منداڵانی بەدبەختی کوردمانن.. بێ نان و ئاو، بێ مووچە، بێ دەرمان و چارەسەرکردن، رەشڕووت و بێناز. بێ بەش لە ماف و لە پێویستییە سەرتاییەکانی ژیان. وایانکردوون کە ژمارەیەکی زۆر لە منداڵانی کوردمان، ناچاربن و واز لە قوتابخانە و خوێندن بهێنن. جەستەی ناسکیان بخەنە بەر سەرما و سۆڵە و کزەبای چلەی زستان و گەرما و گڕەی چلەی هاوین.. خەریکی فرۆشتنی کیسەی نایلۆن و گوڵەبەڕۆژە و بنێشت و جگەرە و ئاو فرۆشتن و کاری دەستگێڕی و ئیشی قورس بن. یا خەریکی بۆیەکردنی پێڵاون، یا لەسەر زبڵخانەکان خەریکی تەکدانی خۆڵ و خاشاکن. تا یارمەتی بژێوی خێزانەکانیان بدەن کە ژیانێکی کەلەمەرگی و بژی و مەمەرە دەژین. بێگومان ئەمە زەنگێکی ترسناکە و کاریگەرییەکی خراپی لەسەر داهاتوو و

چارەنووسی گەلەکەمان دەبێت. چونکە منداڵانی ئەمڕۆمان داهاتووی کوردستانن. ئەم تاوانانە لە ئەستۆی حکوومەتی کوردستان و حیزبە دەسەڵاتدارەکان دان. کە بە سکی تێر و گیرفانی پڕەوە ئاگایان لە منداڵانی هەژارانی گەلەکەمان نییە.
ئەی منداڵانی شاد و دڵخۆشی جیهان، رۆژی جیهانی منداڵان لە ئەوەی بەختەوەر و ئازاد و ژیانخۆش پیرۆزبێت. بەڵام داواتان لێدەکەین، کە ئەمەی منداڵانی کوردی هاوڕێتان لەیاد نەکەن، کە هیچ مافێکمان نییە. داواتان لێدەکەین بە توندی پرۆتیستەی تاوانە قێزەوەنەکانی تورکیا و ئێران بکەن، کە بەبێ تاوان منداڵانی ئاشتیخوازی کوردی هاوڕێتان دەکوژن.. داواش لە حکوومەتەکانتان بکەن بێدەنگ نەبن و بە دەنگمانەوە بێن. تا ئەمەی منداڵانی کوردیش رزگارمان بێت و بە ئازادی لە کوردستانی نیشتمانی پیرۆزمان دا بژین و لە یادەکانی داهاتووی رۆژی جیهانی منداڵان دا بەشداری بکەین. تامەزرۆی ئەوەین کە بە بەشداری لە ئاهەنگەکانی شادی و خۆشی رۆژی جیهانی منداڵان دا بکەین، گۆرانی بچڕین و تێر پێکەنین و سەرچۆپی بگرین و تێر هەڵپەڕین.

لەگەڵ ئەو هەموو ستەم و نەهامەتیانەی کە بەسەریان هێناوین، هەمیشە گەشبینین و هیوادارین، کە لە سایەی خەبات و تێکۆشانی و کۆڵنەدانی رۆڵە دڵسوزەکانی گەلە قارەمانەکەمان، زووبێت یا درەنگ، چوک بە داگیرکەران دادەین و رزگارمان دەبێت.
چونکە هیچ مافێک ون نابێت.. گەر خاوەن ماف دوای بکەوێت.

رەزا شوان
١٨/ نۆڤەمبەر/ ٢٠٢٠